

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1897. Andra Kammaren. N:o 11.

Fredagen den 5 mars.

Kl. $\frac{1}{3}$ e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 26 nästlidne februari.

§ 2.

Till kammaren hade ankommit följande protokoll som upplästes:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet den 4 mars 1897.

Nämndemannen Esbjörn Persson i Borrby hade aflemnadt fullmakt, utvisande att han vid riksdagsmannaval, som den 23 sistlidne februari hållits i Ingelstads och Jerrestads härads domsaga, blifvit utsedd till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för tiden till den 1 januari år 1900; och sedan berörda fullmakt funnits vara i föreskrifven form utfärdad samt vidare granskats af vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, utan att desse mot fullmagten framställt någon anmärkning, beslöts, att protokoll öfver hvad sålunda förekommit skulle meddelas Andra Kammaren, hvarjente fullmagten skulle till kammaren öfverlemnas för att hållas Persson till handa.

In fidem

Joh. O. Ramstedt.

Jemte det protokollet lades till handlingarne, beslöt kammaren att äfven för sin del förklara herr Persson behörig att vara representant för Ingelstads och Jerrestads domsagas valkrets; och blef den ifrågavarande fullmagten härefter till herr Persson, hvilken denna dag inställt sig vid Riksdagen, återställd.

Andra Kammarens Prot. 1897. N:o 11.

§ 3.

Föredrogs och bordlades för andra gången:
statsutskottets utlåtanden n:is 28, 29 och 30 samt
lagutskottets utlåtanden n:is 16 och 17.

Ordet begärdes härefter af

Herr Bruzelius, som yttrade: Herr talman, mine herrar! Då med hänsyn till den förestående industriutställningen det torde vara af vigt, att det lagförslag och den motion, som behandlas i detta lagutskottets nu för andra gången bordlagda utlåtande, så fort som möjligt handläggas, tager jag mig friheten hemställa, att kammaren behagade besluta, att förevarande utlåtande skall på föredragningslistan för morgondagens plenum uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden.

Denna hemställan bifölls af kammaren.

§ 4.

Herr *J. Nydahl* aflemnade en motion, n:o 156, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändrade föreskrifter rörande befordran till major på stat inom svenska armén.

Denna motion bordlades.

Herr Zotterman erhöll härefter ordet och yttrade: Då statsrevisorernas berättelse nästlidne tisdag förelåg till remiss, gjorde jag en anmärkning, som rörde förhållandena vid blindinstitutet vid Tomtebodan och lofvade då att komma med en motion i ämnet, deri jag skulle göra ett bestämdt yrkande.

Då denna motion är omedelbart föranledd af revisionsberättelsen, så anhåller jag med stöd af 55 § riksdagsordningen att få fram-bära densamma, och yrkar jag i denna motion, att Riksdagen behagade i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes föranstalta derom, att direktorn vid institutet för blindas vid Tomtebodan, filosofie doktorn Petrus Kerfstedt måtte åläggas att framlägga fullständig och godkänbar redovisning för den af enkefru Erika Carolina Nyberg, född Söderberg, enligt gåfvobref den 28 april 1886 till direktionen öfver institutet för blindas lemnade donationen, i hvad afser de medel, som kongl. direktionen öfver institutet under åren 1887—1893 lät till direktorn mot qvitto af honom utanordna för utgångselevernas utrustning med verktyg och arbetsmaterialier med mera, och hvilka belopp enligt statsrevisorernas anmärkning år 1895 sammanlagdt utgöra 7,710 kronor 77 öre, eller ock att, för

den händelse direktorn brister uti sin redovisning, honom måtte åläggas att till fonden återbetala kapitalet med ränta; och anhåller jag om remiss till statsutskottet.

Den sålunda aflemnade motionen, hvilken erhöll ordningsnummern 157, begärdes jemväl på bordet och bordlades.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr *A. W. Styrlander* under morgondagen samt herr *J. W. Bengtsson* i Häradsköp under fem dagar från och med den 8 dennes.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes lagutskottets utlåtanden:

n:o 18, i anledning af väckt motion om ändringar i lagen om skydd mot yrkesfara, och

n:o 19, i anledning af justitieombudsmannens framställning angående det i statens tjänst använda papper m. m.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagen uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,45 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Lördagen den 6 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 27 nästförflutne februari.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *C. R. Wersäll* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående jernvägsanläggningar för statens räkning,
 angående disposition af en del till kronoparker afsatta områden
 inom Kristianstads län, och
 med förslag till ny förordning angående bevillning af fast egen-
 dom samt af inkomst.

De kongl. propositionerna bordlades.

§ 3.

Anmälades och godkändes Riksdagens kanslis förslag

dels till Riksdagens skrifvelse, n:o 6, till Konungen, angående
 val af justitieombudsman och suppleant för honom,

dels ock till Riksdagens förordnanden:

n:o 7, för revisionssekreteraren m. m. A. F. Thollander att vara
 Riksdagens justitieombudsman, och

n:o 8, för revisionssekreteraren m. m. H. E. M. Bohman att
 vara Riksdagens justitieombudsmans suppleant.

§ 4.

Af de i gårdagens sammanträden bordlagda motioner hänvisades:

Herr *J. Nydahls* motion, n:o 156, till kammarens tillfälliga
 utskott n:o 4, och

herr *E. A. Zottermans* motion, n:o 157, till statsutskottet.

§ 5.

Föredrogos och bordlades för andra gången lagutskottets utlå-
 tanden n:is 18 och 19.

§ 6.

Enligt kammarens derom förut fattade beslut företogs nu först
 till behandling lagutskottets utlåtande n:o 17, i anledning af kam-
 rarnes återremiss af lagutskottets utlåtande n:o 9 i anledning af
 dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i
 vissa delar af förordningen angående patent den 16 maj 1884, dels
 ock väckt motion om ändrad lydelse af 25 § i samma förordning.

I utlåtande, n:o 9, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposi-
 tion med förslag till lag om ändring i vissa delar af förordningen

angående patent den 16 maj 1884, dels ock en af herr de Laval inom Första Kammaren väckt motion om ändrad lydelse af 25 § i samma förordning, hade utskottet hemställt:

- 1) att ifrågavarande proposition måtte af Riksdagen antagas;
- 2) att herr de Lavals motion, i hvad densamma öfverensstämde med Kongl. Maj:ts ofvanberörda proposition, måtte anses besvarad genom Riksdagens beslut i anledning af utskottets under 1) gjorda hemställan; samt
- 3) att herr de Lavals motion i öfrigt icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag hade emellertid båda kamrarna till utskottet återförvisat berörda utlåtande i dess helhet.

Med anledning häraf hemställde utskottet i nu föreliggande utlåtande:

»1) att Riksdagen, med föranledande af herr de Lavals förslag till ändrad lydelse af 25 § patentförordningen, i hvad detsamma skiljer sig från Kongl. Maj:ts ofvannämnda proposition, måtte i skrivelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande, huruvida det, utan att medföra större olägenhet för den industriella verksamheten här i riket, kan vara lämpligt och ändamålsenligt, att, under förutsättning att svensk medborgare, som för uppfinning här i riket åtnjuter patentskydd och jemväl å samma uppfinning i främmande stat erhåller patent, berättigas att i den främmande staten tillgodonjuta det skydd, som patentet der medför, äfven om han underlåter att der utöfva uppfinningen, Konungen må kunna förordna, att medborgare i den främmande staten skall för uppfinning, å hvilken patent i båda länderna meddelats, här i riket åtnjuta skydd under enahanda vilkor, som för svensk medborgare i den främmande staten medgifvits, samt, om förhållandena dertill föranleda, låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till i sådant afseende erforderlig förändring i kongl. förordningen angående patent den 16 maj 1884;

2) att kamrarna behagade fatta beslut rörande utskottets i utlåtande n:o 9 under 1) gjorda hemställan;

3) att kamrarna likaså behagade fatta beslut angående utskottets i förenämnda utlåtande under 2) gjorda hemställan».

Punkten 1.

Bifölls.

Punkterna 2 och 3.

Kammaren beslöt i anledning af utskottets i dessa punkter gjorda hemställanden bifalla hvad utskottet hemställt i punkterna 1 och 2 af utlåtandet n:o 9.

§ 7.

Ang. förändrad benämning af ordinarie domhåfvande på landet.

Till kammarens afgörande förelåg vidare lagutskottets utlåtande n:o 13, i anledning af väckta motioner i syfte att ordinarie domhåfvande å landet må benämnas lagman.

Med anledning af särskilda inom båda kamrarna i ämnet väckta motioner, n:o 30 i Första Kammaren af herr *Leman* och n:o 48 i Andra Kammaren af herr *P. Paulson*, hemställde utskottet i detta utlåtande:

att Riksdagen, med bifall till herrar *Lemans* och *Paulsons* föreliggande motioner, måtte besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande af förslag till sådana ändringar i rättegångsbalken och andra lagrum, som erfordras för att benämningen lagman i stället för häradshöfding må tillkomma underdomare på landet.

Efter uppläsande af denna utskottets hemställau anförde:

Herr *Bromée*: Herr talman, mine herrar! Den nu föreliggande frågan kan väl icke anses vara af så stor betydelse, att man egentligen borde orda något vidare om utskottets betänkande i detta ärende. Om jag trodde, att vår aktade domarecorps i vårt land skulle hysa någon önskan att byta om titel, skulle jag visst icke motsätta mig en sådan förändring. Men jag tror, efter hvad jag har kunnat erfara, att domarecorpsen i allmänhet icke är missbelåten med den vackra titel den för närvarande har, nemligen häradshöfdingtiteln, och då jag det tror, kan jag ej annat än inlägga en gensaga emot de föreliggande motionerna och utskottets deröfver afgifna utlåtande.

Jag skulle icke heller hafva motsatt mig denna förändring, om den rättsinstitution funnits kvar, som fans för åtskilliga tiotal år sedau, nemligen lagmansrätten. Hade den funnits kvar, skulle reformen visst hafva fått passera utan anmärkning från min sida, att domare benämnts »lagmän»; men då nu lagmansrätterna upphört att existera, kan jag ej finna det annat än oegentligt, att domare, som äro domare i *häradsrätter*, benämnas »lagmän». Men då något förslag till ändring af namnet »häradsrätt» icke föreligger nu, kan jag ej anse det såsom annat än en oegentlighet att kalla domhåfvanden »lagman», under det man låter häradsrättsnamnet stå kvar.

Som vi veta, heta bisittarne i häradsrätten häradets nämnd, och de ha sålunda icke heller förut kallats för häradshöfdingens nämnd eller domarens nämnd. Då den ifrågavarande nämnden sannolikt kommer att fortfarande hafva samma namn och man icke

med skäl skulle kunna kalla den för »lagmansrättens nämnd» eller »lagmannanämnd», så finner jag, att förslaget äfven från den synpunkten är högst olämpligt. Och om man ser till alla de ställen i vår lag, der en ändring skulle tarivas, i fall den nya titeln skulle genomföras, så må man medgifva, att det kommer att förorsaka mycket besvär och kostnad; det är icke bara på mångfaldiga ställen i rättegångsbalken, utan öfven på många andra ställen i vår lag, som ändringar skulle behövas.

Då jag således icke kan finna, att det hvarken är af behovfet påkalladt eller nyttigt och nödigt att ändra härads höfdingens titel till lagman, så kan jag, herr talman, icke annat än be att få yrka afslag å såväl motionerna som utskottets utlåtande i denna sak.

Herr *Larsson* i Fole instämde med herr *Bromée*.

Vidare yttrade:

Herr *Odhner*: Då det nu här föreliggande förslaget redan fallit i Första Kammaren, så kan det ju icke vara skäl att orda mycket om detsamma, och jag skall därför fatta mig kort.

Det är nog sant, som motionären och utskottet säger, att lagmansnamnet har en god klang; att det är vackert och uttrycksfullt, men detta kan icke vara ett tillräckligt skäl för att göra en så beskaffad ändring, som den nu föreslagna. Motionären och utskottet säga vidare, att detta namn och har gammal häfd för sig och därför kunde förtjena att återupplifvas. Ja, detta är ju också riktigt. Men skall det återupplifvas, så bör det embete, på hvilket namnet öfverflyttas, vara temligen motsvarande och icke alltför olika det gamla lagmansembetet. Att man i Norge har återupptagit lagmansnamnet, när man för några år sedan genomförde en större reform i rättegångsväsendet, detta var fullkomligt i sin ordning, ty lagrätterna äro ju en högre instans, liksom de gamla lagmansrätterna, och det finnes icke, om jag minnes rätt, mer än fem lagmansdömen i Norge. Men om man skulle gifva lagmansnamnet åt samtliga våra underdomare på landet — deras antal är nu omkring 120 — så skulle man komma i strid med den gamla betydelsen af namnet, hvilken ju var en helt annan. Och i fall man vill tala om gammal häfd, som ju var ett af de väsentliga skälen, så måtte väl härads höfdingenämnet, om något, hafva åldern för sig, ty det namnet går tillbaka långt in i den gråa forntiden. Det namnet är i Göta-landskapen åtminstone lika gammalt som lagmansnamnet, om icke äldre, och i Svea-landskapen är det öfver 500 år gammalt. Det enda man kan hafva att anmärka mot namnet härads höfding är det der ordet »höfding», som ingår i namnet, ty det passar ju icke rätt för denne embetsmans ställning och befogenhet, som nu icke är fullt densamma som i forntiden; men icke kan man för en så obetydlig omständighet ge sig till att ändra eu urgammal och

Ang. förändrad benämning af ordinarie domhåfvande på landet.

(Forts.)

Ang. förändrad benämning af ordinarie domhåfvande på landet.

(Fo:ts.)

häfdvunnen benämning och i stället insätta en annan, vid hvilken ett helt annat begrepp är fäst.

Äfven de öfriga skäl, som anförts af utskottet, synas mig vara mindre betydande och icke motivera den föreslagna förändringen.

För min del skall jag visst icke hafva någonting emot, att lagmansnamnet återinföres en gång i framtiden, när vi äfven i Sverige få en reform af rättegångs- och domstolväsendet, genom hvilken det gamla lagmansnamnet kan få en passande användning. En sådan användning skulle det icke få genom det nu föreliggande förslaget, och därför föredrar jag för min del, att det får förbli vid det gamla. Jag yrkar således afslag liksom den föregående talaren.

Herr Höjer: Jag är till väsentlig del förekommen af de begge föregående talarne, herrarne Bromée och Odhner. Jag erkänner visserligen villigt, att lagutskottets föreliggande betänkande står i någorlunda jemnhöjd med kammarens reformifver, och jag kunde deraf draga den slutsats, att lagutskottets betänkande skulle hafva utsig till framgång i denna kammare. För min del är jag alldeles för ultra-konservativ till mina vanor och min uppfattning för att kunna gå in på en så vådlig nyhet, som den, hvilken innehålles i lagutskottets betänkande. Jag finner ej heller, att lagutskottet anført några skäl, d. v. s. *förnuftiga* skäl för den hemställan som utskottet gjort. Lagutskottet har visserligen fäst uppmärksamheten på, att lagmansrätterna upphört att existera, och att lagmanstiteln således är vakant. Men deraf följer alls icke, synes det mig, att man skall fästa lagmanstiteln såsom ett slags kapprock på våra högt aktade domare i landsorten. Lagmans- och häradshöfdinginstitutionerna äro, såsom nog litet hvar af oss vet, urgamla institutioner, med anor ända från hedenhös, men jag vill fästa herrarnes uppmärksamhet på att lagman, det var ett, och häradshöfding, det var och det är ännu i denna dag någonting helt annat, och om vi skulle kreera alla våra häradshöfdingar till lagmän, så upphöra de, enligt mitt förmenande, icke alls att vara häradshöfdingar för det.

Så har lagutskottet, märkligt nog, sökt — jag vet icke om jag skall våga säga det — att hos våra aktade domare väcka till lif afundsjukans och fåfångans sämre lidelser, derigenom att utskottet påmint om tillvaron af det slags medborgare, som bära titeln vice häradshöfding. Jag för min del tror, att våra ordinarie landtdomare betrakta dessa varelsers existens med alldeles fullkomligt lugn. Jag kan härvidlag gå till de förhållanden, som angå mig sjelf: om det skulle falla Kongl. Maj:t in att göra alla skoladjunkter och — jag vill gerna tillägga — alla folkskolelärare till lektorer, tro herrarne att jag skulle bry mig det allra ringaste om saken? Nej, inte en smula; jag skulle resonera som så: jag är den, som har lektors lön — sådan den nu är — och sedan få de kreerade lektorerna nöja sig med bara titeln. På samma sätt tror jag våra aktade landtdomare kunna resonera, och jag är fullkomligt

öfvertygad derom, att min ärade vän på vestgötabänken, häradshöfding Restadius, med mycken belåtenhet och mycket välbehag tänker på sin feta domsaga der nere i Vestergötland och ler gudars löje åt alla dessa godtköpsjurister både i Malmö, Göteborg och kanske äfven i Stockholm, hvilka måhända icke hafva någonting annat än vice-häradshöfdingtiteln att lefva på.

Ang. förändrad benämning af ordinarie domhafvande på landet.

(Forts.)

Jag får erkänna, att hela denna sak förefallit mig mera löjlig än allvarsam, och jag har derfor tillåtit mig behandla den der- efter. Herr talman, jag skall be att få yrka afslag på utskottets hemställan.

Herr Lundell: Icke heller jag kan finna, att något skäl blifvit anfördt, som talar för den ifrågasatta namnförändringen. Namnet häradshöfding har god historisk grund: det förekommer ju redan i de äldsta landskapslagarne på 1200-talet och sedan i alla våra följande lagar.

Det skäl, som kanske mest föranledt motionernas framläggande, har varit den stora massa af vice häradshöfdingar, som förekommit. Men antalet af dessa är nu på återgång, då det hädanefter ej kommer att vidare utnämnas några sådana.

Jag tror, att det skulle medföra stora praktiska olägenheter att genomföra denna namnförändring på grund af de ändringar i lagen, som då behöfde vidtagas.

Af dessa skäl skall jag be att i likhet med de föregående talarne få yrka afslag å så väl motionerna som utskottets betänkande.

Herr Paulson: Sedan motionen nu genom Första Kammarens beslut förfallit, lärer väl frågan icke behöfva längre upptaga denna kammares tid, och jag skall heller icke blifva mångordig. Af de talare, som här yttrat sig, har ju, så vidt jag hört, ingen talat för motionen, och det kan alltså icke vara någon utsigt för att betänkandet vinner denna kammares bifall.

Hvad som för mig som motionär varit bestämmande är, att benämningen lagman är mera korrekt och mera tydligt angifver beskaffenheten af det embete, som af dessa personer skall utöfas.

Då jag emellertid icke har något *särskildt* intresse för den föreslagna namnförändringen, så skall jag icke mycket sörja, om kammaren afslår utskottets hemställan. Jag tillåter mig dock, herr talman, att yrka bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Herr vice talmannen Danielson: Det kan ju vara onödigt att yttra sig vidare i denna fråga, men då motionären nu yrkat bifall till sin motion, så kan jag icke underlåta att säga några ord.

Jag skulle verkligen vilja be motionärerna att icke vidare komma fram med sin motion, ty den förefaller mig mycket besynnerlig. Så vidt jag har kunnat se, hafva hvarken motionärerna

Ang. förändrad benämning af ordinarie domhufvande på landet.

(Forts.)

eller utskottet anfört ett enda, jag skulle vilja säga, reelt skäl för sitt förslag, och det skulle verkligen i hög grad förundra mig, om denna kammare eller Riksdagen i sin helhet skulle vilja sysselsätta sig med dessa frågor och gifva dem en sådan lösning, att man måste upptaga högsta domstolens tid med att granska ett dylikt lagförslag och dervid genomgå alla de lagar och författningar, som vi ega. Derigenom skulle ju en dyrbar tid upptagas, och vi känna ju, att ett förslag nu föreligger, enligt hvilket justitierådens antal skulle ökas, liksom äfven de öfriga arbetskrafterna hos domstolen. Kan det då vara skäl att komma med sådana obetydliga lagförslag, som äro rent af onödiga? Jag tror, att man icke bör låta det komma derhän, att man i dylika småfrågor skrifer till Kongl. Maj:t, utan min tanke är, att man bör låta häradshöfdingarne vara i fred och ro. Det skulle för öfrigt icke blifva den ringaste förbättring af titelförändringen. Ty herrarne kunna lätt begripa, att, när en ung man kommer upp till dombordet såsom vikarie för en lagman, om nu denna titel skulle införas, så kommer äfven *han* i allmogens mun att heta lagman, och det blir då icke en enda smula mera reda med dessa benämningar. Ty om nu de ordinarie häradshöfdingarne anse sig i någon mån tillbakasatta derigenom, att hos allmogen titeln häradshöfding äfven användes för deras vikarier, så är det ju klart, att ingenting vore vunnet, om häradshöfdingtiteln utbyttes mot lagmanstiteln och en ung man, som ledt några ting, blefve titulerad lagman.

Jag anser denna sak som en så obetydlig och underordnad fråga, att man icke bör taga vidare befattning dermed, och jag skall därför tillåta mig yrka afslag på utskottets hemställan.

Häruti instämde herr *E. Carlson* från Göteborg.

Herr Folke Andersson: Äfven jag skall be att få yrka afslag å motionerna. Jag har visserligen i utskottet ej reserverat mig mot utskottets tillstyrkande hemställan, men anledningen dertill var den, att då flere af dess medlemmar höllo mycket på motionen, och inga mera tungt vägande skäl kunde anföras emot densamma, jag ansåg, att om nu häradshöfdingarne ville hafva det så, de kunde få sin önskan uppfylld. Jag tror dock, att det skulle blifva förvillande för allmänheten, om denna nya titel blefve införd. Ty mången skulle då tro, att det vore olika tjänstebefattningar, af hvilka den enas innehafvare kallades lagman, den andras häradshöfding. Jag påpekade äfven denna omständighet inom utskottet, men då jag ansåg, att frågan var så liten, att det kunde göra ungefär detsamma, om den bifölles eller afsloges, så ville jag som sagdt icke reservera mig mot utskottets hemställan.

Jag skall emellertid nu be att få yrka afslag å densamma.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt propositioner af herr talmannen gifvits å de olika yrkandena, afslög kam-

maren såväl utskottets hemställan som de i ännu väckta motionerna.

Ang. förändrad benämning af ordinarie domhåfvande på landet.

§ 8.

Efter föredragning, hvart för sig, af lagutskottets utlåtanden

n:o 14, i anledning af justitieombudsmanens framställning angående anställande af kommissionär hos justitieombudsmannen, och

n:o 15, i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser angående styrkande af hinderlöshet för ingående af äktenskap, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtanden hemställt.

§ 9.

Likaledes bifölls Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts härefter föredragna utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om införande i flottningsstadgan af bestämmelse, att val af styrelse i flottningaförening skall inom viss tid anmälas hos Konungens befallningahafvande; och skulle, jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

§ 10.

Föredrogs härefter och bifölls sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af det dem gemensamt lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus.

§ 11.

Efter föredragning dernäst af bankoutskottets memorial n:o 3, angående afskrifning af osäkra fordringar vid åtskilliga afdelningskontor af riksbanken, begärdes ordet af

Herr Johansson i Noraskog, som yttrade: Jag skall be att hos kammaren få lemna upplysning om ett par tryckfel, som insmugit sig i detta betänkande.

På 4:de sidan står bland vaxlar vid afdelningskontoret i Jönköping Motala mekaniska verkstads aktiebolag uppfördt för ett belopp af kr. 485: 38, hvilket beror på en misskrifning af vederbörande afdelningskontor. Det skulle i stället vara kr. 445: 28, hvarigenom också den utförda summan blir fullt riktig.

Ett annat tryckfel förekommer längre ner på samma sida, der till afskrifning föreslås ett hypotekslån vid afdelningskontoret i Östersund af Levy Aronson Kalm. Namnet bör vara Kahn, och det till afskrifning föreslagna beloppet kr. 1,420: 78 i st. f. som det

står, kr. 1,760: 78. Som herrarne kanske observerat, är emellertid detta belopp i klämman utfördt med kr. 1,420: 78; der är alltså beloppet fullt riktigt.

Jag har velat anmäla detta förhållande för att besvara de förfrågningar, som från flera håll blifvit gjorda. De slutsiffror, som finnas anförda i klämman, äro emellertid som sagdt, fullt rigtiga.

Vidare anfördes icke. Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 12.

Till handläggning företogs härefter statsutskottets utlåtande n:o 28, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till upprensning af Kalmar sund och ombyggnad af Väddö kanal.

Punkten 1.

Bifölls.

Under *punkten 2* hemställde utskottet:

*Ang. anslag
till ombyggnad
m. m. af
Väddö kanal.*

»att Riksdagen, till ombyggnad och förbättring af Väddö kanal, må — under vilkor att vederbörande kommuner i orten dels utan afgift eller annan ersättning tillhandahålla för nämnda arbete behöfliga upplagsplatser för sten och grus m. m., så belägna, att minsta möjliga transportkostnad derigenom uppstår, dels ock kostnadsfritt till staten öfverlemna den mark, som erfordras för kanalens rätning eller annat i samband med ombyggnaden stående stadigvarande behof — bevilja ett anslag af 500,000 kronor och deraf på extra stat för år 1898 anvisa ett belopp af 150,000 kronor».

Häremot hade reservation anmälts af herrar *Pehrson* i Törneryd och *Sjö*.

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Herr *Pehrson* i Törneryd: Då jag funnit anledning att vid detta ärendes behandling inom utskottet afgifva min reservation till betänkandet, så skall jag be att i korthet få inför kammaren anföras skälen dertill.

Det kan icke falla mig in att förneka betydelsen af Väddö kanal, eller att det miserabla skick, hvori den befinner sig, icke betingar, att någonting göres vid densamma, så att den kan bli till det gagn, hvartill den ursprungligen är afsedd. Men uti den kongl. propositionen framhålls icke, efter mitt förmenande, en synpunkt, från hvilken man äfven bort se denna fråga, och det är den, att utom det allmänna intresse, som kan fordra att kanalen blir istånd-

satt, förefinnes äfven ett större enskildt sådant. Om man på skäl, som jag tror vara goda, kan försvara denna mening, så synes det mig, som om deraf hade bort följa, att man fordrat något särskildt bidrag från dessa intresserade. Så har emellertid frågan icke blifvit framställd från Kongl. Maj:t, och icke heller utskottet har velat taga hänsyn till den af mig framhållna synpunkten.

*Ang. anslag
till ombyggnad
m. m. af
Väddö kanal.
(Forts.)*

Det synes mig likvisst vara alldeles påtagligt, att man icke kan förbigå densamma, allra helst som vid ärendets behandling inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, byråchefen för tekniska ärenden inom samma styrelse, öfverstelöjtnant Cederberg, har aflemnat ett särskildt utlåtande i frågan så sent som den 13 november 1896, deri han har framhållit just den omständigheten, som jag nu här har berört. Jag ber att i det afseendet få citera ett litet stycke, som vi återfinna på 114:e sidan inom sjetta hufvudtiteln. Han säger der — efter att först hafva talat om, att det enligt hans tro förnämligast skulle bli lastpråmar, som komme att trafikera denna kanal, jemte några mindre ångbåtar — sålunda:

»Huruvida ångare om mera än 2,4 meters djupgående, *passagerare-ångare*, och som för närvarande användas i trafiken på städerna, skulle komma att i regel begagna kanalen, vore svårare att förutse. För dem, som anlöpte städer söder om Sundsvall, ansåges kanaleden varda något kortare än leden öfver Ålands haf, men enligt mätning å generalstabens karta, vore skilnaden dock så obetydlig, att endast synnerligen svåra väderleksförhållanden skulle föranleda, att kanaleden för dem begagnades, förutsatt att kanalens plan väsentligt förbättrades. För ångare, som ej anlöpte hamnar söder om Sundsvall, valde man helst leden öster om Gräsön förbi Understens fyr såsom den kortaste; och om äfven en eller annan bland dessa ångare icke skulle af sitt djupgående hindras att passera kanalen, blefve den dock påtagligen för dessa endast en sista nödfallsutväg — icke den led, som i regel begagnades.

Seglare med sådan storlek, att de kunde täfla med stora lastpråmar, komme antagligen ej att passera kanalen, derest icke billig bogsering genom densamma stode till buds.»

Häraf synes det mig, som att det skulle vara tydligt ådagalagdt, att dels de seglare, som kunna hvad djupgående beträffar jemföras med de mest djupgående lastpråmar, och dels de större ångbåtar, som trafikera de norrländska städerna norr om Sundsvall, efter öfverstelöjtnant Cederbergs åsigt i regeln icke komma att gå genom kanalen. Det måste således förnämligast blifva den kringliggande orten, som kommer att draga nytta af kanalen.

Om nu, som jag redan förut nämnt, detta är förhållandet, så synes det mig också vara rättvist, att orten bör till kanalens iståndsättande bidraga med något särskildt belopp. Jag skall därför, herr talman, på de skäl, som jag i korthet anført, anhålla att få göra följande yrkande: att Riksdagen, till ombyggnad och förbättring af Väddö kanal, må — under vilkor, *dels* att vederbörande kommuner

Ang. anslag till ombyggnad m. m. af Väddö kanal. i orten eller andra för företaget intresserade tillskjuta för ifrågasvarande arbetes utförande ett kontant belopp af minst 50,000 kr., dels att kommunerna utan afgift eller annan ersättning tillhandahålla för nämnda arbete behöfliga upplagsplatser för sten och grus m. m., så belägna, att minsta möjliga transportkostnad derigenom uppstår, dels ock kostnadsfritt till staten öfverlemna den mark, som erfordras för kanalens rätning, utvidgning eller annat i samband med ombyggnaden stående stadigvarande behof — bevilja ett anslag af 450,000 kronor och deraf på extra stat för år 1898 anvisa ett belopp af 150,000 kronor.»

Häruti instämde herr *Olas A. Ericsson*.

Herr Kihlberg: Herr talman, mine herrar! Om nu ifrågasvarande farled vore ett nytt företag och den endast gagnade en liten ort, nemligen norra Roslagen, då skulle den föregående talarens yrkande kunnat hafva fog för sig. Men nu är icke så förhållandet. Redan 1820 beviljade Riksdagen anslag för att sätta denna farled i stånd, och dermed åsyftades att gagna icke ett ortsintresse, utan att tillgodose ett allmännyttigt behof, nemligen att få en kustfarled mellan Stockholm och Norrland. När under dessa tider, då penningtillgången var så ringa i vårt land, att man sökte efter åtgärder för att uppehålla myntvärdet, man ändå ansåg detta företag så allmännyttigt och gagnande, att man beviljade statsmedel för detta ändamål utan att begära något bidrag från de närliggande kommunerna, så synes det mig icke lämpligt att nu fordra något sådant. Men äfven om så vore, att denna farled icke redan vore en statens egendom, så fins det ett annat skäl för att icke begära ett sådant understöd, som nu är ifrågasatt, det nemligen, att denna kanaled icke är till endast för denna ringa ort i Stockholms län, norra Roslagen, utan är af en synnerligen stor betydelse äfven för kustfarten på Norrland.

Den förre talaren ville genom att anföra några yttranden af öfverstelöjtnant Cederberg vindicera, att farleden icke hade någon vidsträcktare betydelse, i det att denne yttrat, att farleden icke skulle annat än i sällsynta fall befaras af ångbåtar af större djupgående än 2,4 meter. Derigenom, menade han, skulle sådana fartyg hindras att passera kanalen, hvilka underhöllo direkt förbindelse mellan Stockholm och de norrländska städerna norr om Sundsvall. Men vi hafva ju i alla fall qvar af Norrland den stora sträckan söderut från Sundsvall. Alla kuststäder på denna sträcka, alla mindre lastageplatser, alla bruk o. d. derstädes befaras af kustångare. Flera sådana hafva der regelbunden trafik, och man måste således hafva ifrågasvarande farled för att gagna kustorterna från Sundsvall ned till Stockholm.

Skulle nu Riksdagen neka det anslag, som fordras, så skulle denna farled snart nog blifva aldeles ofarbar. Hvilken skada skulle ej derigenom åstadkommas äfven för flera orter än den, som kanalen

närmåst berör, nemligen norra Roslagen, som hittills dock haft denna farled utan att behöfva bidraga dertill med annan kostnad än de kanalafgifter, som åligga fartygen! Dessa orter hafva inrättat sina ekonomiska förhållanden, sina näringar, efter de förhållanden, som hittills rådt. Denna kanalled har varit snart sagt dessa ösocknars enda utfartsväg. Skulle det vara billigt och rättvist att nu beröfva befolkningen denna väg? Skulle nu detta anslag vägras och sålunda denna icke allenast för orten, utan äfven för Norrland vigtiga väg blifva stängd, så blefve skadan så vidsträckt, att den icke i ringaste mån kan uppvägas af den kostnad, som nu kräfves af Riksdagen.

Ang. anslag till ombyggnad m. m. af Väddö kanal.
(Forts.)

Denna farled är en vigtig exportled för kol från Norrland. Det finnes en betydlig mängd kolpråmar, som icke kunna hålla öppna sjön, utan som nu gå genom denna kanal och in i Mälaren för att sedan gå till bruken. Det är icke obetydligt med kol, som föres på den vägen. Och man kommer därför, om man icke upphjelper denna farled, säkert att helt och hållet afskåra denna trafik. Hvad skulle icke detta ha för skadliga följder?

Nu säger man, att man skall begära af dessa socknar ett bidrag, så skall Riksdagen bevilja återstoden. Ja, huru skall man fördela detta bidrag rättvist mellan dessa socknar? Icke kan man nu komma fram med ett delningsförslag och säga: den eller den socknen skall gifva så mycket och den eller den så mycket; och äfven om man kunde detta, hvem kan säga, huru stor fördel hvarje särskild socken kan hafva af kanalen? Hvar går gränsen mellan olika socknar? De närliggande hafva ju mera nytta, de mera aflägsna mindre. Och dessutom kan man ju icke påtvinga dem några afgifter, utan de måste beslutas frivilligt på kommunalstämmor, der då en tillfällig majoritet skulle bestämma beloppet. Och då kunde det hända, att den ene kommunen ville, den andra icke. Och att det skulle finnas de, som icke ville bidraga till detta, det kan jag väl förstå; ty de kunna resonera som så: »Här är en statens farled, hvilken hittills af staten illa underhållits, ehuru väl de trafikerande fått betala kanalafgifter, men staten lär väl icke kunna låta den helt och hållet förfalla, och äfven om vi icke betala något understöd, så måste det blifva ett statsintresse att sätta denna kanalled åter i stånd, särskildt därför att den icke endast är ett ortsintresse, utan äfven är af intresse för Norrland.» Hvad blir då följden? Jo, en och annan kommun åtager sig att lemna bidrag, och det är då möjligen en sådan, som har mindre nytta deraf än en annan, som möjligen undandraget sig att bidraga. Slutet blir likväl alltid det, att hela frågan faller, därför att kommunerna icke vilja lemna det bidrag, som är behöfligt för att få företaget till stånd.

Vill nu Riksdagen påtaga sig ansvaret härför, då det gäller en så vigtig sak som att hjälpa så vidsträckta bygder som de ifrågasvarande att återfå i laggiltigt stånd en farled, som staten byggt och sedermera haft skyldighet att underhålla, ehuru den icke gjort det?

*Ang. anslag
till ombyggnad
m. m. af
Väddö kanal.
(Forts.)*

Hvarför har kanalen förfallit? Jo, därför att staten icke fullgjort sin skyldighet att bekosta de muddrings- och underhållsarbeten, som voro nödvändiga. Vid den besigtning, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anställde år 1884, visade det sig, att åtskilliga reparationsarbeten voro nödvändiga för kanalens bestånd. Men likväl blef ingenting åtgjort förr än 1889, då Kongl. Maj:t beviljade ett anslag af 64,000 kronor för att verkställa de nödvändiga underhålls- och reparationsarbetena. När sedan detta arbete skulle verkställas på entreprenad, så var det ingen entreprenör, som ville åtaga sig arbetet för denna lilla summa — den var för låg. En ny undersökning måste göras och verkställdes af kapten Öhnell år 1892. Sedan underkastades hans förslag en ytterligare granskning af en ingenjör Hammarström. Och alla dessa undersökningar hafva haft till slutresultat, att för att åstadkomma denna upprensning och för att få kanalen i så tidsenligt skick, att den kan gagna i vidsträcktare mån än hittills och särskildt den norrländska trafiken, uppgå kostnaderna till ett belopp af 600,000 kronor.

Nu har utskottet, som herrarne behagade se i betänkandet, likväl sökt pruta ned denna summa till 500,000 kronor, hvarigenom man ändå tror, att kanalen skulle kunna blifva istandsatt på sätt, som föreslagits, och blifva till allmän nytta och till nytta för en ganska vidsträckt ort. Jag tror, att Riksdagen icke skall behöfva ångra, om den nu beviljar denna summa för att gagna industri och näring inom en så vidsträckt ort.

Man har här förut många gånger talat om fosterländska in-tressen, och man har velat stämma upp känslorna för allmännyttiga företag, odlingar, frostutdikningar och sådant. Ja, men man kan väl icke gagna landets näringar bättre än genom att förse orterna med tidsenliga kommunikationer. Och då skulle det vara underligt, om Riksdagen icke ville bevilja anslag till istandsättande af en anläggning, som är statens och som staten försummat att underhålla — att sätta den i sådant skick, att den kan gagna det ändamål, hvar-till den ursprungligen var afsedd. Jag har det förtroende till Andra Kammaren, att den skall bifalla hvad utskottet föreslagit, och der-för ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herrar *Melin* och *Åkerlund* förenade sig med herr *Kihlberg*.

Herr *Sjö*: Herr talman, mine herrar! Såsom herrarne torde finna af utskottets betänkande, började Väddö kanal att anläggas på 1820-talet och fullbordades år 1841. Den har sedermera trafikerats, men befunnits mindre segelbar, så att vid år 1884 verkställd besigtning den mening uttalades, att den borde icke allenast fördjupas, utan äfven rätas, till följd hvaraf väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beordrade en person att uppgöra kostnadsförslag för detta ändamål. Detta skedde, och ett sådant förslag, slutande å en kostnadssumma af 83,773 kronor, öfverlemnades äfven till nämnda styrelse, men

något arbete blef icke verkställt. År 1889 upprättades ett nytt förslag, slutande å 64,300 kronor, men icke heller då verkställdes något arbete. Sedermera uppgjordes ett förslag under år 1892 och slutligen under sistlidet år ett annat, slutande å 600,000 kronor. Herrarne må icke förundra sig öfver att, när det upprättats så många olika förslag, man inom utskottet hyst tvekan — åtminstone har jag gjort det — att bevilja det stora anslaget för kanalens rätande och fördjupning, då det finnes två andra förslag å betydligt lägre belopp.

*Ang. anslag
till ombyggnad
m. m. af
Väddö kanal.
(Forts.)*

Hvad nu angår herr Kihlbergs uttalande derom, att det icke vore rättvist, att kommuner och andra för företaget intresserade personer skulle bidra till kanalens upprensning och försättande i farbart skick, så får jag säga, att jag anser, att detta icke är för mycket fordradt. Hvar och en, som kunde erhålla en sådan lättad kommunikationsled som den ifrågavarande, det må nu ske genom fördjupande af en gammal, men hittills förfallen kanal eller genom anläggande af en ny, och alla de, vare sig kommuner eller enskilde, som äro intresserade af företaget, skulle väl, derom är jag förvissad, gerna vilja bidra med ett sådant belopp, som det af den andre reservanten föreslagna. Jag skall be att få för herrarne nämna, att de kommuner, som beröra denna kanal, ingalunda äro få; de äro 9 eller 10 stycken, folkmängden i de samma uppgår till omkring 20,000 människor, och taxeringsvärdet till närmare 9 millioner kronor. Det torde således icke vara för mycket fordradt, om de skulle bidra med en så liten skärf som 50,000 kronor.

Hvad slutligen angår det, att norrlandsbåtarna skulle anlöpa denna kanal, så har redan den förre reservanten påpekat, hvad öfverstelöjtnant Cederberg uti sitt yttrande till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anfört i detta hänseende, nemligen att något sådant endast i sällsynta fall ifrågakommer, och jag tror således, att herr Kihlberg icke egentligen så mycket af bekymmer just för Norrland som fastmera för sina kommittenter yttrade hvad han nyss anförde. Det, tror jag, för honom är hufvudsaken. På dessa af mig nu anförda grunder skall jag, herr talman, anhålla att få yrka bifall till den af medreservanten framställda propositionen.

Herr Sandquist: Herr talman, mine herrar! Det har framhållits af de ärade reservanterna, att frågan om Väddö kanals ombyggnad skulle uteslutande vara eller åtminstone öfvervägande anses såsom en ortfråga, en ortsanslaglighet, och det är nog sant, att denna fråga måste ausas i första hand såsom en ortfråga.

Det syftemål, som gjorde sig gällande vid byggandet af Väddö kanal, var att förmedla sjöfarten inomskärs mellan Stockholm och Öregrund, och man beräknade då icke, att den skulle tjena såsom en inomskärsfarled längre norrut. För omkring 40 år sedan fans endast en liten hjulångare, benämnd Roslagen, som passerade denna farled. Under tidernas lopp har emellertid berörda inomskärsfarled

Ang. anslag
till ombyggnad
m. m. af
Väddö kanal.
(Forts.)

blifvit allt mera anlitad af kustångare. Jag har enligt annons i ortens tidning uppgift om att under sistlidne sommar icke mindre än fyra kustångare passerade kanalen, nemligen Östhammar, Furusund, Pehr Ennes och undantagsvis, ehuru den borde i regel passera kanalen, »Väddö kanal» sjelf, hvilken båt endast vid högt vattenstånd kan gå genom kanalen. Af dessa båtar göra de två förstnämnda två reguliera turer i hvarje vecka mellan Stockholm och Östhammar och passera dervid en hel mängd kuststationer. Jag skall taga mig friheten att uppräknat dessa kuststationer för att visa, hurusom nämnda kustångare gå längs hela linien och, så att säga, uppfiska landtmannaprodukter och passagerare från dessa orter.

Östhammar anlöper Harg, Hargshamn, Ronöholm, Hallsta, Skärsta, Herräng, Singö, Grisslehamn, Tomta, Trästa, Ortalalund, Fredrikslund, Ortala, Norrsund, Bagghus, Marum samt Furusund. Samma stationer anlöper äfven ångfartyget Furusund. Pehr Ennes, som också har regelbundna turer efter kusten och går inomskärs kanalvägen, besöker Öregrund, Skutskär, Gefle, Sandarne och Söderhamn samt anlöper Ortala, Trästa, Skärsta, Hallsta, Hargshamn, Elfsnäs, Kallerö och Ljusne.

Väddö Kanal, som gör regelbundna turer till Östhammar, Öregrund, Gefle, Söderhamn, Hudiksvall och Sundsvall, anlöper Herräng, Hargshamn, Elfsnäs, Kallerö, Ljusne, Sandarne, Jättendal och Gnarp.

Hvad jag, herr talman och ärade herrar, härmed velat framhålla är, att, ehuru kanalen för närvarande befinner sig i ett ytterst dåligt skick, kusttrafiken dock nu är mycket större, än den någonsin varit. Men detta är ju ett tydligt bevis för att denna trafik skulle blifva ännu större, om kanalen blefve försatt i fullt trafikabelt skick. Det har här sagts, att denna kanalfråga vore öfvervägande en ortfråga, men af hvad jag nu yttrat torde framgå, att den ingalunda bör betraktas såsom sådan, utan såsom en kommunikationsfråga, hvilken rör icke endast Roslagen, utan äfven de norrländska landskapen Gestrikland, Helsingland och Medelpad.

Detta är hvad jag i all enkelhet velat *fastslå* såsom *oemot-sägligt*.

Hvad nu angår det, att kommunerna skulle vara villiga att bidra till anslaget, så anser jag det vara mycket starkt tvivel underkastadt, och jag fruktar, att, om frågan skulle hänskjutas till kommunerna, hela denna välvilliga och kraftiga ansats, som nu af regeringen gjorts, kommer att stranda på det outförbara, ty i de högre upp i länet belägna kommunerna har uppstått ett annat intresse, som heter jernvägsintresset. Såsom herrarne torde känna till, pågår det för närvarande der ett jernvägsbyggnadsföretag, nemligen Rimbo—Skebosund, och vid sådant förhållande lärer det icka förefinnas någon utsigt till att dessa kommuner skola visa något intresse för att bidra till underhållande af en sjökommunikationsled, som är statens egendom. Och det svar, som på en sådan framställning skulle komma att erhållas, blefve nog det, att när de ändå hafva

sina utskylder till staten, så bör staten också kunna stå ut med att underhålla i trafikabelt skick en farled, som staten en gång byggt.

Det nämndes af en föregående talare nyss, att här ha hållits patriotiska tal för anslag till andra landsändar. Så hörde vi för några dagar sedan ett mycket värtaligt anförande, som rörde anslag för Norrland, och jag kunde verkligen, såsom en f. d. norrländing åtminstone under några års tid, på det hjertligaste glädja mig åt hvad som sades, och när det gälde att lemna bifall till det då förevarande anslaget, svarade jag, så godt jag förmådde, ett från hjertat gående kraftigt ja på herr talmannens proposition. Man sade, att »Norrlands framtid vore fosterlandets framtid». Men nu rör denna kanalfråga icke allenast Roslagen, utan äfven tre af de norrländska landskapen. Jag vågar därför, mine herrar, göra det allra vänligaste anspråk på att de representanter för Norrland, som vi hafva äran att här räkna ibland oss, med samma patriotism vilja räcka oss här i mellersta Sverige, synnerligast som frågan rör äfven södra Norrland, en vänlig, broderlig hand och sålunda enhälligt instämma i att uttala sig eller rösta för bifall till utskottets hemställan.

Herr talman! Jag förordar därför på det varmaste i sjö-kommunikationens intresse bifall till utskottets hemställan och afslag å reservanternas förslag.

Herr Collander: Herr talman, mine herrar! Det är sällan, som jag med så stort nöje sett en fråga framkomma som de föreslagna farledsupprensningarna i Kalmar sund och Väddö kanal. Jag kan emellertid icke se denna fråga från det inskränkta ortsintressets synpunkt, utan måste betrakta densamma äfven från statens intresse, ty det lider icke något tvifvel, att icke dessa upprensningar äro af intresse för såväl sjöfarten som försvaret.

Det är icke ofta, som man för försvarsväsendet får besluta om utgifter, som på samma gång kunna under fredens dagar vara till nytta, men så är nu förhållandet.

Det är alldeles gifvet, att vi med den ställning i afseende å sjöförsvaret, vi nu i Sverige intaga, icke kunna möta fienden på öppna hafvet, utan att vi få inskränka oss till vårt kustförsvar och med arméns bistånd söka hålla fienden på afstånd, och det är då alldeles gifvet, att sådana inomskärsfarleder, som våra krigsfartyg kunna begagna, äro af stor vigt.

Jag skall icke uppehålla mig längre vid denna fråga. Det har nu franförts här önskingar om dess lösning. Men då reservanterna yrkat på nedsättning af det anslag, hvarom utskottet hemställt, ber jag att deremot få säga, att, då utskottet redan gjort en nedprutning i den af Kongl. Maj:t anställda beräkning, jag vill hemställa, om det icke är riktigast att besluta i enlighet med utskottets förslag, så mycket mera som utskottet ju föreslagit, att de lättnader för arbetet, som skulle ligga i anskaffande af behöflig jord och upplags-

*Ang. anslag
till ombyggnad
m. m. af
Väddö kanal.
(Forts.)*

Ang. anslag till ombyggnad m. m. af Väddö kanal. platser för grus etc., skola beredas af de intresserade kommunerna i orten.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

(Forts.)

Herr *Zotterman* instämde häruti.

Herr Pehrson i Törneryd: Herr talman! Sedan jag för en stund sedan yttrade mig, hafva tvenne talare särskildt framhållit, att enligt deras förmenande det skulle innebära en stor obillighet att fordra, att kommunerna i fråga skulle med någonting bidraga till detta arbetes utförande, och det skulle vara mycket obetänkt att uppställa en sådan fordran, allra helst som man kunde derigenom riskera, att hela frågan skulle falla. Jag har svårt att förstå detta resonnement. Jag har svårt att förstå det derför, att det synes mig i allra högsta grad tyda på bra litet intresse för saken hos lands-ting, kommuner och enskilde, sådana som bruk och inrättningar.

För detta företag får man väl förutsätta, att det finnes verkligt intresse i orten, och man måste väl deraf kunna draga den slutsats, att de skulle kunna vara villiga att med särskilda bidrag bispringa för att få en för dem vigtig anläggning utförd.

Den siste talaren nämnde, att han icke ville se denna fråga från allenast ett så inskränkt område, som reservanternas framhållit, nemligen ortsintressenas. Om icke detta är precis ordagrant såsom orden föllo, tror jag, att det åtminstone skall beteckna innehållet af hvad han sade härutinnan. Jag får till honom göra den erinran, att ingalunda jag och, för så vidt jag ännu hört eller förstår, icke heller min medreservant på det sättet framställt frågan. Vi hafva villigt erkänt det allmänna intresset, men vi hafva på samma gång sagt att det förefinnes ett ganska stort enskildt intresse. Detta är hvad vi sagt. Att vi erkänt, att det allmänna har intresse af att kanalen blir iståndsatt, hafva vi väl visat med det, att vi tillstyrkt kammaren att bevilja ett belopp af ända till 450,000 kronor, under det att vi ej ställt annan fordran på de enskilda intressena, än att de skola bidraga med det obetydliga beloppet af 50,000 kronor. Det är ej fråga om endast, att landtkommuner skola bidraga med detta belopp, såsom herrar Kihlberg och Sandquist framhållit, utan reservanternas hafva sagt, att bidrag skulle lemnas af kommuner och andra i företaget intresserade, hvarunder äfven kunna inbegripas landsting och hushållningssällskap samt industriella verk och inrättningar o. s. v.

Jag fortfar derför att yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till det förslag, som jag för en stund sedan framstälde.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna: Att upprepning af Väddö kanal är en oafvislig nödvändighet, synes mig af de i handlingarna förekommande utlåtanden vara bevisadt, och tydligast af framlidne landshöfdingen Themptander

i det yttrande, som Konungens befallningshafvande i Stockholms län afgaf för några år sedan. Det har ju icke heller blifvit bestridt, att det behöfs en upprensning, och mot det af utskottet föreslagna sätt att nedbringa det direkta statsbidraget från Riksdagen till 500,000 kronor har jag för min del icke något att erinra. Men då man här velat gå längre, velat, såsom två reservanter föreslagit, att kommunerna skola utöfver upplåtande af jord och upplagsplatser ytterligare lemna kontant bidrag, synes man mig gå längre än billigt är. Härför hemtar jag skäl derifrån, att jag icke kan se, att denna kanal är, såsom det framhållits af reservanterna, i främsta rummet en lokal angelägenhet. Enligt min uppfattning har den en vida större betydelse. Det är obestriddigt, att den är till nytta för orten, den går genom. Men på sätt tydligen framhållits uti just det af öfverstelöjtnanten Cederberg afgifna yttrande, som här blifvit omnämndt, har ju kanalen också helt andra och vida större ändamål, nemligen ett, så att säga, transitoändamål, att förmedla samfärdseln mellan å ena sidan Stockholm och å den andra kommunerna norr om denna del af Roslagen samt vidare Gefle och öfriga städer och lastageplatser i Gestrikland och Helsingland. En blott blick på kartan synes mig till fullo visa, hvilken betydelse denna led har för det slags fartyg, som skola passera derigenom. Den är, efter hvad sig visat, särskildt af vigt för de kolpråmar, hvilka bogseras af mindre ångfartyg och hvilka svårligen kunna i svårt väder passera vägen öfver Ålands haf. I veten ju alla eller flertalet af eder, mine herrar, hurudan belägenheten är. De fartyg, som skola gå från Stockholm till Gefle, hafva att välja mellan att passera utomskärs, då Ålands haf ligger på hela tiden, eller att taga denna inomskärsled att gå in i Bagghusviken och vidare genom Väddö kanal till Singövikens samt upp till Öregrund och der ut igen i den stora farleden. Särskildt under vissa årstider är den yttre vägen öfver Ålands haf sådan, att fartyg af nyssnämnda art icke utan verklig fara kunna passera. Det är för dem nödvändigt att kunna gå vägen genom kanalen. Vidare är det för mindre passagerareångfartyg af högsta vigt att gå den vägen, ty den förkorkortar ju färden afsevärdt.

Det är således icke endast ett lokalt behof, som här gör sig gällande, utan äfven ett allmänt. Och att man vid den fördjupning, som nu är ifrågasatt i kanalen, går så långt som till 10 fot, har sin största betydelse just för den genomgående trafiken. För de mindre fartyg, som egas af personer inom just den kommun, genom hvilken Väddö kanal är framdragen, torde ingalunda ett sådant djup i kanalen vara nödigt, utan dot är för den genomgående trafiken, detta djup behöfves. Då synes det mig vara väl mycket begärdt af kommunerna, att de skola lemna kontant bidrag.

Riksdagen har ju i fråga om jernvägsanläggningar uppställt den grundsats, att kommunerna skola lemna jord för intet. Denna grundsats har Kongl. Maj:t nu också upptagit i den proposition

*Ang. anslag
till ombyggnad
m. m. af
Väddö kanal.
(Forts.)*

Ang. anslag till ombyggnad m. m. af Väddö kanal. (Forts.) angående nya jernvägsbyggnader, som i dag framlemnats till Riksdagen, och enahanda åsigt har ju äfven blifvit här upptagen af statsutskottet, som föreslagit, att kommunerna skola lemna jord utan ersättning. Men att gå längre synes mig, som sagdt, ej vara billigt.

En talare, från Uddevalla, har framhållit vigten af att staten gör något för kanalens och andra farleders upprensning och anläggande. Detta synes mig vara en sak, som är väl värd att behjertas. Vi veta alla, huru mycket svenska staten nedlagt — jag vill ej säga uppfirat, utan nedlagt — på jernvägsbyggande. Alltsedan statsbanebyggandet började i vårt land, har ensamt därför anslagits 299 millioner — förutom de millioner, som anslagits för inköp af vestkustbanan. För enskilda jernvägar hafva under dessa 43 år — jag räknar från år 1854 till år 1896 — anslagits 4 millioner kronor och som lån beviljats 65 $\frac{1}{2}$ millioner. Nå, huru mycket ha vi då offrat till kanaler och farleder under dessa år? Jo, under dessa 43 år har svenska staten för kanaler lemnat i anslag 1,800,000 kronor och i lån 1,750,000 kronor. Detta är alltsammans, och häraf har för ofrigt mer än hälften åtgått till ensamt två företag. Detta synes mig, jag upprepar det, ej vara mycket i ett land sådant som Sverige, som, om det än ej är ett »tusen sjöars land», dock är ett land med stora, djupt in i landet ingående vattenkommunikationer. Då synes mig, att man ej bör tveka att offra denna summa, som ju skall användas för att hålla vid magt en anläggning, som staten en gång sjelf utfört och som nu, efter hvad visadt blifvit, eljest skulle gå ett bestämdt förfall till mötes.

Det är därför, som jag i likhet med flere andra talare yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Herr talman! Då jag i utskottet biträdt det slut, hvartill utskottet kommit, skall jag för min del be att få yrka bifall till dess hemställan. Jag har nemligen i likhet med flere talare ansett denna kommunikationsväg vara af den betydelse, att staten bör åtaga sig underhållet af densamma. Jag skulle ej sagt så mycket mot de meningar, som reservanterna framställt, derest det här vore fråga om ett nytt företag; men det är här fråga om anslag till en gammal kommunikationsled, som staten en gång sjelf bekostat, och då tycker jag för min del icke, att det är rimligt, att man skall kasta en del af det försummade underhållet på de enskilde. Jag kan icke neka till, att det kan synas, som om de orter, hvarigenom kommunikationsleder gå fram och som ha största nyttan af dem, också böra i någon mån bidraga till deras underhållande. Men det är härvidlag icke deras skull, att denna kommunikationsled befinnes i det skick, att den ej är till egentlig nytta, utan det är mydigheterna, som icke sett till, att kommunikationsleden blifvit bibehållen i det skick, som den bör vara.

Jag har emellertid ansett, att, om staten åtager sig underhållet

af kanalen, staten också på samma gång bör se till, att kanalafgifterna sättas i den proportion, att underhållet af kanalen framdeles kan bestridas med de inkomster, som deraf influtit. Det är nu förslaget såväl i utskottets motivering som i öfrigt, att så skall ske, och dermed tror jag, att största rättvisa komme att skipas, nemligen om trafiken komme att bekosta underhållet. Det är väl också det rättaste.

I fråga om det sätt, på hvilket de enskilde och kommunerna skulle lemna sina bidrag, vore det en ganska svår sak att ordna något dylikt. Som vi veta, ligger denna kommunikationsled i länets utkant, och det kan därför lätt hända, att landstinget ej vore så villigt att lemna något bidrag till denna kostnad. Och det är alltid förenadt med svårigheter att få kontanta bidrag af kommuner och enskilde. Jag tror därför, att det är lämpligt, att staten lemna hela beloppet för kanalens iståndsättande, men jag anser på samma gång, att kanalafgifterna böra sättas så högt, att underhållet af kanalen för framtiden må kunna bestridas af inflytande medel.

Herr talman, jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag.

I detta yttrande instämde herr *Centerwall*.

Herr Brodin yttrade: Då reservanterna hafva ansett, att de kommuner, som ligga vid Väddö kanal, borde lemna bidrag till kanalens ombyggnad, torde det kanske vara skäl att ingå i en liten undersökning af, huruvida detta kan vara förenligt med billighet och rättvisa. Den första frågan blir då den: är denna kanalaneläggning gjord för de närliggande kommunernas bekvämlighet? Det tror jag för min del icke; ty denna kanal är väl ursprungligen anlagd för att förmedla trafiken mellan Stockholm och Norrland, på det att fartygen skola kunna undvika att passera Ålands haf med dess stormiga vatten. Och hvad nu beträffar en upprensning och rätning af kanalen, tror jag icke, att detta kan vara till någon särskild fördel för de kommuner, som gränsa intill densamma; ty kanalen, i det skick, den nu befiner sig, är otvifvelaktigt alldeles tillräcklig för dessa kommuners bekvämlighet, för att de skola kunna hafva tillfredsställande kommunikationer med hufvudstaden och andra platser. För den genomgående trafiken deremot är kanalen icke tillfredsställande. Jag kan här t. ex. påpeka det faktum, att staten, som eger denna kommunikationsled, för tio år sedan förklarade, att den var trafikabel för så och så djupgående fartyg. Jag vet bolag, som bildades, och fartyg, som byggdes på grund af denna förklaring. Sedermera har emellertid kanalen uppgrundats, så att de fartyg, som byggdes för att särskildt trafikera denna led, nu endast undantagsvis kunna gå igenom densamma. Det torde således vara tydligt, att det är statens skyldighet att sätta kanalen i farbart skick. Jag tror icke heller, att kanalens inkomster skulle lida på det, ty trafi-

Ang. anslag till ombyggnad m. m. af Väddö kanal.
(Forts.)

Ang. anslag
till ombyggnad
m. m. af
Väddö kanal.
(Forts.)

ken i kanalen skulle antagligen ökas årligen. Ifrån Norrland till Köping transporteras träkol till bruken i bergslagen, och i många fall går malm tillbaka till åtskilliga masugnar i Norrland. Denna trafik bedrifves numera med större och större pråmar, men med det djup, som kanalen nu har, kunna dessa pråmar här i allmänhet icke passera fram, då de deremot, om kanalen upprensas, många gånger skola kunna gå igenom. Genom en dylik ökad trafik skulle kanalavgifterna högst betydligt växa.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, anser jag, att det vore oskäligt att begära, att kommunerna i kanalens närhet skola lemna bidrag, ty kanalens upprensning är ovilkorligen en statens angelägenhet och för det allmänna bästa nödvändig. Jag skall därför, herr talman, be att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Med herr Brodin förenade sig herrar *Arhusiander, Mallmin, Persson* i Arboga, *Hammarström, Wavrinsky, Waldenström, Göransson* och *Eriksson* i Elgered.

Herr Holmgren i Hillebola: Herr Kihlberg har bland annat yttrat, att, om Riksdagen skulle besluta i likhet med reservanternas hemställan, d. v. s. att de närliggande kommunerna skulle bidraga med ett belopp af minst 50,000 kronor, svårigheter skulle uppstå att fördela detta belopp de närliggande kommunerna emellan, hvarigenom företagens hela framgång skulle kunna äfventyras. En af reservanterna, herr Pehr Pehrson, har derpå svarat, att ett sådant förhållande visade, att intresset inom orten icke vore så synnerligen stort för detta företag. Han yttrade dessutom, att han ansåg, att icke endast de närliggande kommunerna, utan äfven landsting och enskilde skulle kunna bidraga till detta belopps anskaffande. Hvad nu intresset inom orten beträffar, vill jag nämna, att befolkningen med rätta anser denna kanal som en statens egendom, samt att det icke behöfves en så genomgripande upprensning af kanalen för den närliggande ortens behof, utan att detta stora företag, som nu är i fråga, har mera afseende på norrlandstrafiken. Hvad åter angår, att landstinget skulle bidraga till detta arbete, så vill jag säga, att det är en så liten del af länet, som beröres af kanalen, att det icke torde vara stora utsigter till att man i landstinget skall kunna genomdriva ett sådant beslut.

Jag tror således, att, om reservanternas förslag vinner Riksdagens bifall, företaget säkerligen går om intet, till stor skada för kustfarten, hvarför jag, som väl känner till, huru klent det är ställt med kommunikationerna i dessa trakter, skall be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Kihlberg: Jag vill endast, innan denna fråga företages till afgörande, meddela, att Första Kammaren för sin del redan afgjort frågan och med 92 röster emot 14 bifallit utskottets förslag.

Öfverläggningen var härmed slutad; och efter det herr talman-
 nen till proposition upptagit hvartdera af de båda yrkanden, som
 derunder förekommit, biföll kammaren utskottets hemställan.

*Ang. anslag
 till ombyggnad
 m. m. af
 Väddö kanal.*

§ 13.

Föredrogs och bifölls statsutskottets utlåtande n:o 29, i anled-
 ning af Kongl. Maj:ts proposition angående statsbidrag för utrotande
 af ollonborrar.

§ 14.

Härefter förekom i ordningen statsutskottets utlåtande n:o 30,
 angående väckt motion om förhöjning af lönen åt Riksdagens justitie-
 ombudsman m. m.

*Ang. förhöj-
 ning af lönen
 åt justitieom-
 budsmannen
 m. m.*

I detta utlåtande hemställde utskottet, att ifrågasvarande inom
 Andra Kammaren af herr *H. Holmlin* afgifna motion, n:o 57, icke
 måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr Holmlin: Herr grefve och talman, mine herrar! Jag
 skall be att få förutskicka den upplysningen, att, då jag skref denna
 motion, jag hvarken sett, talat vid eller haft beröring med justitie-
 ombudsmannen, hvadan frågan icke alls har någon personlig karak-
 ter, utan för mig är principiell. Jag har nemligen sett den från
 historisk synpunkt. Jag kan icke neka till, att det litet grand för-
 vänat mig, att det ärade statsutskottet ej fäst någon uppmärksam-
 het vid min motion.

Det torde för flertalet af herrarne vara bekant, att, när rege-
 ringsformen år 1809 hade antagits, någon tillfrågade Georg Adler-
 sparre — den man, om hvilken Tegnér sade, att »det är endast ho-
 nom, vi hafva att tacka för, att vi nu äro svenskar» — hvad inlägg
 han gjort i den regeringsform, som grundlade det nya statsskicket.
 Han lär då hafva svarat: »Ingenting annat, än att det var jag, som
 insatte justitieombudsmannabefattningen; detta är en befattning, ge-
 nom hvilken Rikdens Ständer skola kunna öfvervaka rikets embets-
 och tjenstemän, och jag hoppas, att denna befattning skall bära väl-
 signelserika frukter för framtiden.» Den, som något följt med till-
 ståndet inom tjenstemannacorpsen under 1830- och 1840-talen, vet
 också mycket väl, att justitieombudsmannen många gånger haft vig-
 tiga värf att fylla, och vi veta, att han gjort det väl. Ännu i dag
 är det i Sveriges land så, att hvarje dräng, hvarje piga har rättig-
 het att vända sig till denne justitieombudsman, och många gånger
 har det händt, att blotta nämmandet af denna befattning haft till
 följd, att en person fått rätt, der denna förut blifvit honom för-
 vägrad.

Ang. förhöj-
ning af lönen
åt justitieom-
budsmannen
m. m.
(Forts.)

Nu säger statsutskottet, att justitieombudsmannen i allt skall vara likställd med justitiekansleren. Ja, men är det nu så, att de i allt äro likställda? För det första har, enligt min uppfattning, justitieombudsmannen såsom Riksdagens ombud nästan större betydelse än justitiekansleren. Jag skulle nästan våga påstå, att det kanske finnes en eller annan af denna kammars ledamöter, som icke har så klart för sig, hvad åliggande justitiekansleren har, då åter justitieombudsmannens uppgift för alla är tydlig och klar. Det är nu visserligen sant, att justitiekansleren och justitieombudsmannen hvardera hafva 8,000 kronor i kontant lön, men dermed tror jag också, att i det stora hela taget likheten är slut; ty justitiekansleren tillsättes af regeringen på listtid, då åter justitieombudsmannen har, så att säga, ett damoklessvärd sväfvande öfver sitt hufvud för hvar enda år, så till vida nemligen, att han hvarje år skall omväljas utaf de af Riksdagen utsedda 48 valmännen. Någon säger kanske: ja, men hvad betyder det, att han skall omväljas, han blir alltid omvald. Men det är just detta, att det *kan* hända, att han ej blir omvald, som gör hans ställning mindre angenäm. Jag behöfver endast erinra om hvad som skedde år 1857, när justitieombudsmannen hade ställt under åtal 14 stycken af borgareståndets ledamöter. Detta hade då till följd, att han endast fick 12 af de 48 rösterna vid valet, nemligen af de 12 valmännen af bondeståndet. Han blef således då ej omvald. Det ligger därför enligt min uppfattning en stor olikhet deri, att justitiekansleren tillsättes på listtid, under det att justitieombudsmannen skall underkastas val för hvar år.

I förbigående vill jag endast nämna det egendomliga förhållandet, att detta val numera eger rum hvarje år, under det att valet förr skedde hvar femte eller hvar tredje år, allt eftersom Riksdagen sammanträdde. Möjligen kan man med fog göra den invändningen, att det är mindre klokt, att han skall omväljas för hvar år, ty han hindras härigenom att uppgöra en plan för sin verksamhet under 3 eller 5 år. Nu kan han säga: »Ja, jag vet ej, om jag kommer att stanna mer än ett år i min befattning, och följaktligen kan jag ej göra upp någon större, ordentlig plan för mitt arbete.»

Vidare tror jag, att det ligger en betydlig olikhet emellan justitiekanslers- och justitieombudsmanabefattningarna deruti, att, så vidt jag vet, justitiekansleren har i lag bestämd pension, hvilket icke är fallet med justitieombudsmannen. Jo, säger statsutskottet, om han förut är statens tjänsteman, får han framdeles den pension, som han såsom sådan skulle hafva. Ja, men om han ej är statens tjänsteman? Fröman var, så vidt jag vet, ej ordinarie tjänsteman i statens tjänst, när han blef justitieombudsman, och han fick sig därför efter en långvarig verksamhet såsom justitieombudsman vid sitt afskedstagande en pension af 8,000 kronor utaf Riksdagen beviljad. Och jag vill vidare påpeka, att Thomasson icke var statens tjänsteman förut, utan borgmästare i Lund, och såsom sådan hade han icke rätt till någon pension. Hvad jag härmed velat påpeka,

är, att det icke tilltalar mig, att denna Riksdagens speciella tjänstemannabefattning skall vara ett steg till vidare befordran i statens tjänst. Jag anser nemligen, att, om Riksdagen har en enda tjänsteman, hvilken skall öfvervaka det hela, Riksdagen också kunde hafva råd att aflöna denne sin tjänsteman på ett sådant sätt, att han icke behöfde söka vare sig justitierådsbefattning, landshöfdingebeställning eller dylikt.

Ang. förhöjning af lönen åt justitieombudsmannen m. m.

(Forts.)

Det är särskildt under de senaste 10 à 12 åren, som ombyte på innehafvare af justitieombudsmannaembetet rätt ofta skett, i det att platsen under dessa år innehafts af icke mindre än en 5 à 6 personer. Ett sådant tätt ombyte tror jag icke är synnerligen nyttigt.

Jag har i frågans nuvarande läge intet yrkande att göra, men jag har velat påpeka dessa förhållanden. Och särskildt tror jag, att åtminstone frågan om pension åt justitieombudsmannen bör i en eller annan form återkomma. Jag har, såsom sagdt, icke något yrkande att göra, men jag har velat lemna dessa upplysningar.

Herr Pehrson i Törneryd: Herr talman! När motionären i frågan icke gjort något yrkande, kunde det vara öfverflödigt att upptaga kammarens tid med att anföra något vidare. Jag skall därför fatta mig mycket kort, men några ord torde kammaren tillåta mig att säga.

Motionären, representanten för Norrvikens domsaga i Göteborgs och Bohus län, ansåg att en aflöning af 8,000 kronor icke vore fullt tillräcklig för det embete, hvarom här är fråga. Detta förefaller mig — för att begagna hans egna ord mot utskottet — egendomligt. Det förefaller mig högst egendomligt, att han kan anse ett embete, som i vårt fattiga land och af vårt fattiga folk aflönas med 8,000 kronor, icke vara tillräckligt aflönadt. Vål vet jag, att man får lof att göra skilnad på den kompetens m. m., som erfordras för att bestrida olika uppgifter här i lifvet, och att embets- och tjänstemän hafva en dyr utbildningskurs att genomgå för att göra sig förtrogna med de förhållanden och kraf, som ställas på dem, när de en gång intaga ett statens embete eller tjänst, men icke hade jag kunnat tro, att, när man tager vederbörlig hänsyn till vårt lands ekonomiska förhållanden, man skulle kunna anse eu aflöning utaf 8,000 kronor om året vara otillräcklig. Och allra minst hade jag trott, att man skulle kunna anse något sådant på landsbygden, der hvar och en, som är förtrogen med förhållandena der, vet, att $\frac{100}{100}$ af befolkningen anser ett kapital på 8,000 kronor vara en förmögenhet. Man skulle kanske kunna invända, att detta icke är något vidare skäl, enär vi måste taga hänsyn dertill, att platsen blifver besatt med fullt dugliga och kompetenta personer. Ja väl, kunde man visa tillbaka på den tid, när vi hade berättigade anspråk att klaga öfver att så icke var förhållandet, då kunde ju den omständigheten vara något skäl för en höjning i justitieombudsmannens aflöning. Men jag tror, att, öfver hufvud taget, man måste erkänna,

Ang. förhöj-
ning af lönen
åt justitieom-
budsmannen
m. m.
(Forts.)

att ännu har till detta embete icke saknats aspiranter med nödiga kvalifikationer.

Beträffande åter den andra frågan, som motionären bringat på tal, eller förslaget om justitieombudsmannens pensionering efter 10 års väl förrättadt värf, får jag säga, att det förslaget förefaller mig ännu mera egendomligt. Ty oafsedt den omständigheten, som utskottet påpekat, eller att, om justitieombudsmannen innehar något annat embete eller tjänst, det står honom öppet och till buds att, när han en gång frångår justitieombudsmannaembetet, återinträda i sitt förra embete eller tjänst, så synes mig detta förslag ännu mera egendomligt än aflöningsförslaget, dels därför att en tid af 10 år är en mycket kort tid för att grundlägga en pension, dels därför att motionären ifrågasatt, att den, som en gång efter endast 10 års tjänstgöring skall uppbära en så stor pension som 8,000 kronor, icke skall med ett enda öre bidraga till denna pension, dels ock slutligen på grund af dess konsekvenser. Antag t. ex., att en för embetet i fråga duglig och skicklig person innehar detsamma vid 40 års ålder, då blifver han, om han afgår efter 10 år, pensionsberättigad vid 50 års ålder. När samma person blifver 60 år gammal, då blifver hans förste efterträdare pensionsberättigad, och när han blifver 70 år gammal — det är ju ej så ovanligt, att människor uppnå denna lefnadsålder — blifver hans andre efterträdare också pensionsberättigad. Sålunda, när den person, som blef justitieombudsman vid 40 års ålder, uppnått 70 lefnadsår, finnes, förutom han sjelf, två andra pensionärer å platsen, summa tre pensionärer och en innehafvare. Jag hemställer, om icke ett sådant förslag bör falla på grund af sina egna förutsättningar.

Jag anhåller, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag och afslag å motionärens.

Häruti instämde herrar *Nilsson* i Skärhus, *Andersson* i Löfhult, *Petersson* i Påboda, *Hultström*, *Andersson* i Pettersborg, *Norberg* och *Petersson* i Boestad.

Herr Holmlin: Ja, det beror naturligtvis på, huru man betraktar den befattning, om hvilken det nu är fråga. Förhåller det sig så, att man betraktar denna plats som ett trappsteg till högre tjänster, då får jag säga, att jag anser lönen vara tillräckligt hög. Men ser man den deremot från den synpunkten, att den är enastående i hela Sveriges rike och att det är endast och allenast genom den persons ögon, som innehar denna plats, som Riksdagen skall öfvervaka embets- och tjänstemännen, då anser jag det icke vara skäl att tala om några tusen kronor mer eller mindre. Denna institution är af högsta vikt och betydelse och har icke utträttat så litet godt i Sverige, och därför tror jag, att det icke kan gagna denna institution och öka förtroendet för densamma, att ombytte sker så ofta, som under senare åren egt rum. Denna väktarebefatt-

ning för den lagbundna folkfriheten är en plats, som många gånger är svår att handhafva. Jag är fullt säker på, att justitieombudsmannen mången gång måste å dragande kall och embetets vägnar göra anmärkning, der han finner det svårt och obehagligt att göra det. Det skulle ju kunna hända, att en innehafvare af detta embete, som tänker på att han måste göra något för att få befordran, skulle komma att resonera som så: Ja, här skulle jag göra anmärkning; men som det kanske skulle beröfva mig den eller den personens förord, så låter jag bli. Jag hemställer, om detta är den fristående ställning, som det är Riksdagens justitieombudsman värdigt att hafva. Jag är säkerligen icke den, som vill yrka på höga tjenstemannalöner. På den vägen tänker jag icke göra mig bemärkt. Men här är det något annat; här gäller det ett speciellt undantagsfall.

Härmed var öfverläggningen slutad. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 15.

Slutligen föredrogs lagutskottets utlåtande n:o 16, i anledning af väckt motion om lagförändring i syfte att för utbekommande af visst slag utaf fordran handräckning må kunna sökas omedelbart hos utmätningsman.

Utskottet hemställde, att ifrågavarande, af herr *T. Zetterstrand* inom Andra Kammaren afgifna motion, n:o 6, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Zetterstrand begärde ordet och yttrade: Herr grefve och talman! Jag hyser fortfarande den uppfattning, att den reform, jag med min motion åsyftar, är synnerligen beaktansvärd. Men då jag hört, att motionen redan är afslagen af Första Kammaren, och då jag icke har anledning antaga, att utgången i denna kammare skulle blifva en annan, alldenstund lagutskottet nästan enhälligt afstyrkt motionen, vill jag icke upptaga kammarens tid med något försvar för densamma och skall ej heller göra något yrkande.

Herr Petersson i Brystorp: Såsom af betänkandet framgår, har jag icke kunnat vara med om det slut, hvartill utskottet kommit i föreliggande fråga, och skulle med anledning deraf kunnat hafva ett och annat att säga i denna sak; men då motionären sjelf icke håller på sitt förslag, skall icke heller jag göra något yrkande.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

§ 16.

Uppå derom af herr talmannen, under åberopande af mellan herrar talmän i sådant afseende träffad öfwarenskommelse, gjord hemställan, beslöt kammaren, att nästa lördag den 13 dennes företaga val af dels tjugufyra valmän för utseende af Riksdagens fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, efter de af bemälda fullmäktige, hvilka äro i tur att afgå, äfvensom suppleanter för fullmäktige i nämnda bank och kontor, och dels sex suppleanter för nämnda valmän.

§ 17.

För motions afgifvande hade sig anmält herr *O. Larsson* i Mörtlösa, hvilken nu aflemnade en motion, n:o 158, om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om sådan ändring i krigsskolans undervisningsplan, att den ej hindrar regementsmötenas förläggande till en tidigare del af året.

Motionen bordlades.

§ 18.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *C. W. Colliander* under 4 dagar från och med den 10 dennes,

herr *A. P. Gustafsson* under 7 dagar från och med den 8 dennes,

herr *P. O. Lundell* under 4 dagar från och med den 8 dennes,

herr *C. Rydberg* under 3 dagar från och med den 8 dennes,

och herr *A. Petersson* i Påboda under 6 dagar från och med den 8 dennes.

§ 19.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtande n:o 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, omfattande anslagen till sjöförsvaret;

bankoutskottets utlåtande n:o 4, med anledning af väckta motioner om inrättande af nya afdelningskontor af riksbanken; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 20, i anledning af väckt motion angående ändring af § 19 mom. 5 och 6 i förordningen om strafflagens införande;

n:o 21, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 18 kap. 15 § strafflagen; och

n:o 22, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 47 § i förordningen om landsting.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 20.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 1,19 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.
